

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN SELAMLAŞMA ALIŞILMIŞLARI OLARAK “NASILSINIZ” SORUSUNA VERDİKLERİ YANITLAR/ DİCLE ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ¹

UNIVERSITIES' STUDENT'S ANSWERS TO SALUTATION RITUELS (EXEMPLE OF DİCLE UNIVERSITY)

Yrd.Doç.Dr.Ahmet Tarcan
Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi
tarcan@dicle.edu.tr

ÖZ

Bu çalışmada, Türkiye Türkçesinde günlük selamlaşmada kullanılan “nasılsın/nasılınsınız” sorusu sosyo-kültürel açıdan değerlendirilerek, dünyada farklı kültürlerde bu ifadenin kullanılış şekilleri karşılaştırılmıştır. Türkçede “nasılınsınız” sorusunun kullanımı ve verilen yanıtlar irdelenerek bu bağlamda üniversite öğrencilerinin bu soruya ne tür yanıtlar verdiği gözlenmiştir. Öğretim elemanının öğrencilere bir sözlü mülakat öncesinde yönelttiği “Nasılsın” sorusuna verilen yanıtlar çözümlenerek, bu yanıtların çeşitli değişkenlerle (cinsiyet, not ortalaması, vize notu) bir korelasyonunun bulunup bulunmadığı irdelenmiştir. Araştırmanın verileri D.Ü.Eğitim fakültesi öğrencileri ile yapılan görüşmelerden elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Selamlaşma alışılmışları, Alışılmış soru, Nasılınsınız

ABSTRACT

In this study, the question of “how are you” in Turkish has been analyzed by socio-cultural context and compared by different uses in the world. The universities’ student’s answers to this question has been observed. The article purposes to find out some relationship between the lecture’s question “how are you?” prior to oral exam and the student’s answers and variables like gender, grade, visa. The data of this study has been obtained from the conversations of the students of Education Faculty at Dicle University.

Key Words: Salutation rituals, Ritual question, How are you?

¹ Çalışmaya katkıda bulunan Prof.Dr.Zeynel Kıran’a, Prof.Dr.V.Doğan Günay’a, Prof.Dr.Sadettin Özçelik’e, Prof.Dr.Bert Peeters’e, Prof.Dr.K.J.Krone’a, Prof.Dr.F.Freed Alice’e teşekkürlerimi sunuyorum.

1. Giriş

Nasılsın/Nasılsınız sorusu genel anlamda bilgi edinmek amacıyla sorulmadığından, bu tür sorular gerçek olmayan, sözde sorular (fr. *question en apparence*) olarak bilinir. Gerçek yanıt beklemeyen bu soruları Borillo (1981) sözbilimsel soru (fr. *question rhétorique*) olarak adlandırır. Borillo'nun çalışmasında sözbilimsel soruya eşdeğer olarak kullandığı diğer kavramlar şunlardır: sahte soru (fr. *fausse question*), söylevsel soru (fr. *interrogation oratoire*), betisel soru (fr. *interrogation figurée*)

“Nasılsınız?” sorusunun gerçek yanıt beklemeyen ve bilgi amaçlı bir soru olmaması bu soruyu doğrudan Borillo'nun yukarıda verdiği soru tipleri çerçevesinde ele almamız için yeterli neden değildir. Çünkü Borillo'nun makalesinde sözünü ettiği sorular, daha çok anlatıma estetik katan, sözü güzelleştiren ve konuşmacının düşüncesini etkili bir biçimde aktarmasını sağlayan ve söz sanatlarının inceliklerinden sayılan soru biçiminde görünen, anlamsal olarak soru olmayan anlatımlardır. “*Onu benden iyi kim tanıyabilir?*” türü bir soru burada belirttiğimiz duruma örnektir. “Nasılsınız” sorusu ise, daha çok günlük dilde konuşmacılar arasında uyulması gereken görgü kurallarının bir parçası olarak görülmektedir. Kerbrat-Orecchioni (2005:110) “nasılsın” (fr. *comment ça va?*) sorusunu törensel eylemler başlığı altında inceler. Daha sonra bu törensel eylemleri kendi aralarında selamlaşma (fr. *salutation*) ve tamamlayıcı selamlaşma (fr. *salutation complémentaire*) şeklinde ikiye ayıran yazar, bu sorunun törensel eylemlerin tamamlayıcı selamlaşma bölümünde bulunan bir eylem olduğunun altını çizer.

Bir başka çalışmasında kişiler arası etkileşimde yer alan dilsel eylemleri açılış ve kapanış alışılmışları şeklinde sınıflandıran Kerbrat-Orecchioni (1996:37) *nasılsın/nasılsınız* sorusunu açılış bölümünde (fr. *séquence d'ouverture*) “günaydın”, “merhaba” gibi selamlaşma sözceleri ile birlikte inceler. Yazar bu sözlü alışılmışların görüşmelerin başlama ve sonlanmasını düzenleme işlevini yerine getirdiklerini belirtir. Mulo Farenkia (2008) daha çok “sıradan” (fr. *routine*) sözcüğünü tercih eder ve selamlaşma alışılmışlarını iletişimi kolaylaştırıcı ve karşılıklı etkileşimin içerdiği olası riskleri azaltan unsurlar olarak tanımlar.

Gerçek yanıt beklemeyen bu tür tamamlayıcı soruların kültürlere göre değişkenlik gösterdiğini belirten Kerbrat-Orecchioni (1996:77) Çin, Vietnam kültüründen selamlaşma alışılmışlarına çeşitli örnekler verir. Bu örneklerin Türkçe karşılıkları şunlardır; “*Nereden geliyorsun? Nereye gidiyorsun? Orada ne yapıyorsun?, Pazara gidiyor musun? Yemek yedin mi?*” Türkçede işlevsel olarak “Nasılsınız” sorusuna denk düşen bu örnekler selamlaşma

alışılmışlarının kültürden kültüre yapı ve içerik olarak farklılaşabildiğini göstermektedir. Yazar yemek ile ilgili görünen “*yemek yedin mi?*” sorusunun sıradan bir selamlaşma alışılmışı olmasına rağmen Çin ve Vietnam’da bulunan batılıların bunu anlamadıklarından bir yemek daveti beklentisi içine girdiklerini ifade eder. Peeters (2008) Fransızların kullandığı “*ça va?*” ile Avustralyalıların kullandıkları “*how are you?*” sözcelerini kültürel değerleri açısından karşılaştırır ve şair Arthur Guiterman’ın şu dizelerini aktarır:

Don’t tell your friends about your indigestion:
“How are you!” is a greeting, not a question.

Kalkışma anlatmaya hazımsızlık şikayetlerini arkadaşlarına;
Bir selamlaşma ifadesidir “Nasılsın!”, bir soru değil. (Peeters, 1999: 242)

İletişimi kolaylaştırıcı bir etken olarak “*Nasılsınız*” sorusu dilin işlevleri arasından çağrı işlevi ve ilişki işlevini birlikte barındıran bir yapıdadır. Bütün dillerde² olduğu gibi Türkçede de “*Nasılsınız*” sorusuyla aynı anlamsal alanda bulunan ya da bu sorunun değışkeleri olarak değerlendirilebilecek anlatımlar bulunmaktadır. Örneğin “*durumunuz nasıl?*” “*havaalar nasıl?*”, “*sıhhatiniz nasıl?*”, “*işler nasıl?*”, “*nasıl gidiyor?*” “*ne var ne yok*” “*ne haber*” gibi sorular bir bakıma “*nasılsınız*” sorusuyla yakın işlevsel değerlere sahip olmakla birlikte her birinin dilsel bağlama göre kullanıldığı yer farklılaşabilmektedir.

Çeşitli yazarlardan alıntılanan bu düşünceler çerçevesinde çalışmada “*nasılsınız?*” sorusu için “*selamlaşma alışılmışı*” deyimini kullanılacaktır.

Türkçede başlangıç alışılmışlarında ilk sırayı genellikle “*merhaba*”, “*selam*”, “*iyi günler*” gibi bir ifade alır ve bundan sonra “*nasılsın*” sorusu dilsel bir alışılmış olarak ikinci sırada konuşmada yer alır. İletişimde ilk alışılmışın doğrudan “*nasılsın/ız*” sorusu ile gerçekleştiği durumlar, ilk alışılmışın (*merhaba, selam vb.*) bir bakıma atlanarak iki alışılmışın tek alışılmışta (*nasılsınız*) birleşerek uygulandığını gösterir. Bu tür durumlarda “*nasılsın*” anlamsal olarak “*merhaba*”yı da içerir.

Türk kültüründe hal hatır sorma, insanların sorunları ile ilgilenme özel bir öneme sahiptir.

Sivas’ın Sarıkışla ilçesine 5 km uzaklıkta olan Maksutlu köyüne ait hal hatır sorma geleneği Anadolu’nun bir çok yerinde görülmektedir:

²Kerbrat-Orecchioni Fransızcada “*Nasılsın?*” (Commen *ça va?*) sorusunun değışkelerini şu şekilde sıralar: «*Ça va?*», «*Ça boume?*», «*Ça baigne?*» Kerbrat-Orecchioni (2005:112)

“Anadolu konukseverliği gereği Maksutlu’da ev sahibi misafiri karşılar, geleneklere uyarak oturma odasına geçmeden önce kapıda ayakkabılar çıkarılır. Evlerde tertemiz toprak zeminin üzerleri kilimlerle kaplı iki pencere odalarda duvarların önüne üzerinde yastıklar olan alçak bir divan yerleştirilirdi. Bir köşede özenle katlanmış ince yün şilteler üzerinde yorgan ve yastıklar dururdu. Gelen misafirlere önce divan gösteriliyor, buyurun deniliyordu. Kimisi bağdaş kurarak etrafa dizilirdi, herkes yerini aldığı anda misafirlere tek tek sorulurdu, nasılsınız iyi misiniz diye. Onlar da nasılsınız sorusu yöneltildi. Daha sonra komşular “hoş geldiniz” demek isteyen komşuların akını sürer, erkek kadın ve çocuklar yarım daire düzeyinde otururlar alçak sesli konuşmalar başlar. Küçük fincanlarda bir kısmı komşulardan alel acele ödünç alınmış Türk kahvesi ikram edilirdi.”³

Alışılmış soruların anlamı ve işlevi kültürel bağlama göre değişkenlik gösterdiği gibi sosyal bağlam anlamın farklılaşmasını etkileyebilmektedir. Kerbrat-Orecchioni (2005:112) doktor kabinesinde sorulan “nasılsınız” ile yolda hızlı adımlarla yürürken iki arkadaşın karşılaşması sırasında söylenen “nasılsınız”ı birbirinden ayırt eder. Doktorun hastasına sabah vizitleri sırasında yönlendirdiği “nasılsınız?” sorusu gerçek bir soru olup, alışılmış “nasılsınız?” dan farklı olarak kişinin sağlık durumu ile ilgili bilgi talebidir.

2.”Nasılsınız?” Sorusu Ve Toplumsal Normlar

Bu soruya genellikle “teşekkür ederim”, “sağ olun”, “iyiyim, teşekkür ederim.” şeklinde alışılmış yanıtların beklenmesi, kişinin olumsuz yanıt vermesinin uygun karşılanmaması bir tezat gibi görünmektedir. Bir yandan insanların sorunları ile ilgilenmenin göstergesi olarak “nasılsınız?” sorusu yönlendirilirken diğer yandan verilen yanıtın sınırlandırılması ve kişinin gerçek durumunu aktarmasının hoş görülmemesi (“iyi değilim” ya da “kötüyüm” demesi) toplumsal kuralların dil üzerinde kurmuş oldukları açık bir baskının göstergesi gibi durmaktadır.

Türk kültürü dışında diğer kültürlerde bu soruya verilen yanıtların niteliği araştırıldığında sosyal kuralların az ya da çok bütün kültürlerde dil üzerinde benzer bir baskı uyguladığı görülür.

Javeau (1998:31-32 Kerbrat-Orecchioni (2005:115) Fransız kültüründe bu soruya olumsuz yanıt veren kişinin aslında bir bakıma ortaklaşa gerçekleştirilen bir alışılmışın düzenini alt üst ettiğini, estetik bir hata işlediğini belirtir. “Kişiden iyi olduğunu söylemesi istenir, çünkü bu yanıt, her ne kadar gerçek olmasa da bağlama uyan tek yanıttır, gerçek olmayan bir soruya gerçek olmayan bir yanıt verilir”(Kerbrat-Orecchioni,2005:115). Olumsuz verilen yanıt “nasılsınız” alışılmış sorusunu yönlendiren kişiyi bir bakıma ikinci soruyu sormak zorunda bırakmaktadır. Olumsuz yanıt verip kötü olduğunu söyleyen kişiye

³Yıldırım, Ramazan Mustafa <http://sarkislamuzeevim.com/maksutlukoyu.asp> (son erişim 12.03.2010)

rahatsızlığının nedenini sormamak, karşıdakinin sıkıntısına duyarsız kalmak anlamına geleceği için çok uygun karşılanmayabilir.

“İyi değilim”, ya da “kötüyüm” türünden yanıtlar bir bakıma görgüsüzlük olarak algılanır. Kısacası durumu her açıdan kötü olan kişiden bile durumunun tersine “iyiyim, teşekkür ederim” ifadesi işitilmek istenir. Türk toplumunda egemen olan toplumsal kurallar her ne kadar yanlış ifade vermeyi (veya yalan atmayı) uygun bulmasa da bu soruda bireyi bir bakıma doğru olmayan ifade vermeye zorlar Hastanede ya da cezaevinde olsun fark etmez yazılı olmayan sosyal kurallar kişiyi durumunun tersine görüş bildirmeye zorlamaktadır. Aslında bu sorudan beklenen doğru olmayan yanıt beklentisi sadece Türk kültüründe değil dünyanın birçok kültüründe ortak bir çelişki gibi görünmektedir. Örneğin Sacks (1973:197), Peeters (2008) İngilizcedeki “How are you?” (*ing. nasılsın?*) sorusunun cevabını incelediği çalışmasında “Herkes yalan atmak zorundadır” der. Öyle ki İngiliz kültüründe hastane ortamında bile hastalardan beklenen “iyiyim” yanıtıdır. Bu konuda yapılan uygulamalı bir çalışma (Coupland ve diğ.(1992), Peeters (1999:244) hastaların kendilerini hastane odasında ziyarete gelen doktorların “nasılsınız” sorusuna bile büyük oranda “teşekkür ederim, iyiyim” şeklinde yanıt verdiğini, hastaların doktorun “ağrılarınız, sızılarınız ne durumda?” şeklinde ikinci bir soruyu yönlendirmesi ile birlikte ancak gerçek durumlarını itiraf ettiklerini belirlemiştir. Türkiye’de Işıkalın (2002) tarafından yapılan bir çalışma Coupland’ın sonuçlarını teyit eder niteliktedir. Bu çalışmaya göre doktorların sabah vizitlerinde yönlendirmiş olduğu “Nasılsınız?” sorusuna hastalar genellikle olumlu yanıtlarla (iyiyim, teşekkür ederim vb.) karşılık vermişlerdir.

Türkçede “nasılsınız” sorusunun bazen “nasılsınız, iyi misiniz?” şeklinde yönlendirilmesi de yanıtın olumlu beklendiğini kanıtlar gibidir. (selamlaşma anlamında “nasılsınız, kötü müsünüz?” şeklinde bir soru hiçbir zaman karşıdakine yönlendirilmez)

Peki yanıt veren kişi olumsuz yanıt yerine istediği ölçüde olumlu yanıt verebilir mi? Yani olumlu yanıtın belirli bir derecesi var mıdır? Bir başka deyişle kişi “nasılsınız?” sorusu karşısında “ne kadar iyi olmak” zorundadır? “çok iyi” mi? “idare eder” mi? “fena değil” mi yoksa “süper mi”, “harika mi”? Peeters (1999:244) olumsuz cevabın doğru karşılanmadığı ölçüde aşırı olumlu yanıtın da, örneğin “harika!” (*ing. wonderful!*) iletişim normlarından bir sapmayı gösterdiğini belirtmektedir.

Türk kültüründe iletişim kurallarının verilen yanıtlar üzerindeki denetiminin derecesi için çok keskin bir sınır koymak oldukça zordur. İletişim kurallarının esnekliği

konuşmacıların yakınlık derecesi ile bağlantılıdır. Çok yakın iki arkadaş bu anlamda bir soruya “*kötüyüm*” ya da “*harikayım*” şeklinde yanıt verebilirken bu tür bir yanıtın iş görüşmesinde kullanılması günlük iletişim kurallarını zorlayabilir.

Dünyada konuşulan diller arasında alışılmış yanıtlar farklılaşabilmektedir. İngilizce ve Fransızca da “nasılsınız?” sorusuna verilen yanıtları inceleyen Peeters (1999: 245) İngilizcede “how do you do?” sorusunun genellikle her durumda “how do you do?” ile yankı bulduğunu, Fransızların ise “ça va?”(nasılsın?) sorusunda konuşmacılara İngilizce de olduğu kadar sınırlamalar koymadığını Fransızların “ça va?” sorusunun konuşmacıyı kısa ve olumlu yanıt vermeye davet etmekle birlikte daha uzun, gelişmiş bir yanıtı da kabul ettiğini belirtmektedir. Bu konuda Türkçenin durumu göz önüne alındığında sosyo-kültürel bağlam uygun olduğu sürece Türkçede de belirli bir esnekliğin olduğu dikkat çekmektedir.

Kerbrat-Orecchioni (2005:113) “nasılsınız” sorusunu hiyerarşik olarak düşük olandan yüksek olana doğru değil, yüksek olandan düşük olana doğru sorulması gereken bir soru olarak ele alır. Ona göre Fransız kültüründe düşük olanın yüksek olana “nasılsınız” sorusunu yönlendirmesi bir görgüsüzlük olarak algılanmaktadır. Türkçe de hiyerarşik ilişkilerin geçerli olduğu kurumlarda, kolluk kuvvetlerinde (polis, asker) üst olan ilk selamlaşmada “nasılsınız?” sorusunu ast olana yönlendirmektedir. Yetkililerin ya da komutanların kıta denetimlerinde bu durum açık bir şekilde görülmektedir.

Yatay iletişimde, denkler arasında, *nasılsınız* sorusunun simetrik bir şekilde iki tarafta da görülmesine rağmen dikey etkileşimlerde bu sorunun güçlü olandan gelmesi gerektiği yukarıda aktarılmıştı. Peki sözlü iletişimde güçlü olanı belirleyen ölçütler nelerdir? Kerbrat-Orecchioni sözlü etkileşimde güçler dengesini belirleyen ölçütleri şu şekilde belirtir:

“Eşitsizliğin bulunduğu etkileşim türlerinde (Yetişkin- çocuk, öğretmen- öğrenci, doktor- hasta, anadilini konuşan konuşmacı ile anadilini konuşmayan konuşmacı) katılımcıların eşitsizliği her şeyden önce bağlama dayanır; Yaş, cinsiyet, statü, etkileşimdeki roller veya dildeki yetkinlikler, dili yerinde kullanma becerileri, prestij, karizma hatta fiziksel güç gibi kişisel özellikler baskın olanı belirler.” (Kerbrat-Orecchioni, 1996:45)

Dolayısıyla eşitler arasındaki etkileşimde simetri aranır, eşitsizliğin olduğu durumlarda örneğin amir ile memur arasındaki iletişimde memurun amirden gelen “nasılsınız?” sorusuna yanıt verirken bunun alışılmış bir soru olduğunun bilincinde sadece “iyiyim, teşekkür ederim” ile yetinmesi hiyerarşiye uygun düşer. Mulo Farenkia (2008) Kamerun Fransızcasında eşitsizliğin söz konusu olduğu durumlarda taraflar arasında gerçekleşen dilsel eylemlerde simetri bulunmadığını daha çok asimetrik bir yapılanmanın söz konusu olduğunu belirtmiştir. Memurun, öğrencinin ya da askerinin bu alışılmışı uygularken “Ben çok iyiyim, siz nasılsınız”

şeklinde karşılık vermesi, simetriyi devam ettirmesi kendisini hiyerarşik veya güç olarak sorunun sahibi ile eşit algılaması veya bu yönde çaba göstermesi şeklinde yorumlanabilir. Askeri kıta denetimlerinde askerler hiçbir zaman komutandan gelen “nasılsın asker” sorusuna alışılmışların dışına çıkarak “siz nasılsınız” şeklinde karşılık vermez. Ancak belirtmek gerekir ki belirli bir hiyerarşi olsa bile okul ortamında taraflar arasında bu yapı biraz daha esnek olduğundan öğrencinin de öğretmene “nasılsınız?” sorusunu yönlendirmesi genel olarak doğal karşılanabilir.

“Nasılsın/ız” sorusu aslında öğretmen-öğrenci arasında var olan hiyerarşik ilişkilerin sertlik derecesini yumuşatan bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle sözlü sınav öncesindeki karşılıklı konuşmayı polisiye bir sorgulamaya dönüşmekten kurtararak konuşmacıların sosyal rol ve hiyerarşik farklılıklarını bir ölçüde geri plana atan ve iletişimin estetik ve sosyal boyutunu öne çıkaran önemli bir sözel davranıştır.

3.Araştırmanın Amacı

Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- 1-Alışılmış yanıtların gerçek yanıtlara oranı nedir?
- 2-Öğrencilerin verdikleri yanıtlar farklı zamanlarda değişiklik gösteriyor mu?
- 3-Alışılmış yanıtlarda kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 4-Alışılmış yanıtların öğrencinin dersten aldığı notlarla bir ilişkisi var mıdır?
- 5-Alışılmış yanıtlarda, hitap,saygı anlatımı olarak “hocam” sözcüğü ne oranda yer almaktadır?
- 6-Öğrencilerde “ya siz nasılsınız?” sözcüğü yanıtlarda ne oranda yer almaktadır?
- 7-Teşekkür anlatımlarında hangi kavramlar daha çok kullanılmaktadır? (Teşekkür ederim, sağ ol vb.)

4.Yöntem

Örnekleme

Yaklaşık dört aylık bir zaman süresince öğrencilerin selamlaşma alışılmışlarına verdikleri yanıtlar not izlenmiştir.

Çalışmada 5 erkek 23 kız öğrenci olmak üzere toplam 28 öğrencinin yanıtları değerlendirmeye alınmıştır. Bu öğrencilerle farklı zamanlarda (Vize, final, bütünleme öncesi yaklaşık iki hafta arayla) toplam 61 görüşme gerçekleştirilmiştir.

Deney öğretim elemanının öğrencileri birebir sözlü sınava tabi tutma aşamasında gerçekleştirilmiştir. Sözlü sınav öncesinde “nasılsın” sorusuna muhatap olan öğrenciler durumdan haberdar edilmeyerek deneyin doğal iletişim ortamında gerçekleşmesi hedeflenmiştir. Öğretim elemanı öğrencileri yaklaşık 4 (dört) yıldan beri tanımakta ve bu süre zarfında bu öğrencilerin her dönem en az üç kredilik birer dersini yürütmüştür. Dolayısıyla bu süre zarfında öğretim elemanı ve öğrenciler arasında belirli bir yakınlık söz konusudur.

5. Veri Toplama Aracı

Verilen yanıtlar önceden öğrencilerin adlarının yazılı olduğu listenin karşısına yazılarak anında kayıt altına alınmıştır. Yanıtların akustik özellikleri (tonlama, vurgu vb.) önemli olmakla birlikte araştırma çerçevesi içinde yer almadığından gözlem ve yazılı kayıt yeterli görülmüştür.

6. Verilerin Çözümlemesi

Öğrencilerin verdikleri yanıtlar tek tek kavramsal çözümlenmeye tabi tutularak incelenmiştir. Toplanan verilerin çözümlemesi için Nvivo ya da SPSS gibi herhangi bir istatistik programı kullanılıp kullanılmayacağı araştırılmış uzman görüşü de alındıktan sonra verilerin çözümlemesi için bu programların bu tür bir çalışma için uygun olmayacağına karar verilmiştir.

7. Verilen Yanıtların Sınıflandırılması

Yanıtları kavramsal çözümlenmeye tabi tutmadan önce “nasılsın?” sorusu için “alışılmış yanıt” kavramını tanımlamak gerekir. Peeters (1999:242) bu soru karşısında beklenen alışılmış yanıtın “uzun” ve “kötü” değil “kısa” ve “olumlu” olması gerektiğini savunmaktadır. Buradan hareketle Türkçe içinde “alışılmış yanıt” kavramının tanımı benzer bir şekilde tasarlanabilir. Yanıt içerisinde fazladan yer alan her türlü sözcük ya da ifade alışılmış yanıtın tanımını geçersiz kılarak gerçek bir yanıt olarak değerlendirilebilir. Peeters ölçütlerini de dikkate alarak nasılsınız sorusuna verilecek “alışılmış yanıt” için şöyle bir tanım tasarlanabilir: “Verilen yanıt ile ilgili ikinci, açıklayıcı bir sorunun sorulmasına neden olmayan, “kısa” ve “olumlu” ifadedir”.

Sonuç olarak öğrencilerin vermiş oldukları yanıtlar çözümlenirken dikkat edilen temel ölçüt “nasılsın?” sorusunu yönlendiren öğretim elemanı öğrencinin cevabı üzerine ikinci bir soru yönlendirmek zorunda kalıyor mu? Bütün bu ölçütlere rağmen alışılmış olan ile olmayana bir birinden ayırmak her zaman çok kolay olmayabilir.

Alışılmış ya da alışılmış olmayan yanıtlar kesin bir çizgi ile birbirinden ayrılabilir mi? Aşağıdaki örnekler göz önüne alındığında bir cevabı “alışılmış” ya da “gerçek” yanıt şeklinde kesin bir şekilde tanımlamanın oldukça güç olduğu görülmektedir.

“Nasılıőın?” sorusuna verilen yanıtlardaki alışılmışlık (*fr. ritualité*) dereceleri birbirinden farklıdır. Bazı yanıtlar hafif derecede alışılmışlık içerirken, bazı yanıtlar üst düzeyde alışılmışlık içermektedir. Aşağıdaki yanıtların alışılmışlık (*fr. ritualité*) oranlarını derecelendirdiğimizde ağır alışılmış yanıtın, daha az alışılmış olana doğru şöyle bir düzenleme yapılabilir:

Teşekkür ederim > iyiyim, teşekkür ederim. > Çok iyiyim, teşekkür ederim > İnşallah iyi olurum > Hiç iyi değilim

Peeters’in vermiş olduğu “kısa” ve “olumlu” ölçütleri göz önüne alındığında “iyiyim” hem olumlu hem de kısa olduğu için “alışılmış yanıt” kriterlerine uymaktadır. Ancak “Teşekkür ederim” ele alındığında bu yanıtın daha çok alışılmış görüldüğü söylenebilir. Çünkü bu yanıt kişinin soruyu tümenden bir alışılmışlık olarak algıladığını göstermekte ve kendisine gösterilen bu selamlaşma ve iyi niyet gösterisine teşekkür etmekte ve bunu hiçbir şekilde gerçek soru olarak algılamadığını ortaya koymaktadır. Bir bakıma soruyu yönlendiren kiőiyeye şöyle söylemek istemektedir. “Bana iyi niyetini bildirme nezaketi gösterdiğin için teşekkür ederim”. Kiőisi bunun ötesinde bir şey söylemenin anlamsız olduğunu düşünmektedir.

Kiőisi kendi durumunun gerçekten merak edilmediğinin bilincinde olduğu için “iyiyim” sözcüğünü bile ekleme ihtiyacı hissetmeden sadece kendisine gösterilen bu nezakete teşekkür etmektedir. Dolayısıyla beklenen alışılmış yanıtın “kısa” özelliği baskın bir şekilde gerçekleşmektedir. Ancak Peeters’in yukarıda sözünü ettiği tanımın “olumlu” bileőeni eksik kalmaktadır.

Yukarıda gečen ikinci yanıtın (iyiyim, teőekkür ederim) ise ilk sözcükle soruyu gerçek soru olarak algılama ihtimali belirlemekle birlikte “teőekkür ederim” sözcüesi bağlama simetrik bir şekilde tekrar alışılmış bir yanıt oluőturmaktadır. Sonraki yanıtlar ise ilk iki yanıtta göre daha az alışılmışlık içermektedir. Son yanıtta ise alışılmış soruya gerçek bir yanıt ile karőılık verilmiőtir, alışılmış boyut göz ardı edilmiőtir.

Sonuç olarak “nasılıőınız?” sorusuna verilen yanıtları alışılmış ya da gerçek yanıt şeklinde sınıflandırmaktansa alışılmışlık derecelerini dikkate alarak Alışılmış (A), yarı alışılmış (YA), gerçek (G) yanıt şeklinde yaklaşık bir sınıflandırmaya gitmek daha gerçekçi görünmektedir.

8. Bulgular

8.1. Alışılmış Yanıtların Oranı

Toplam 27 öğrenciden alınan 63 yanıt değerlendirildiğinde yanıtların

1-Alışılmış yanıtlar (52) % 82.53

2-Yarı alışılmış yanıtlar (9) % 14.2

3-Gerçek yanıtlar (2) % 3.1

Görüldüğü üzere tümünden alışılmış olmayan (gerçek) yanıtların oranı son derece düşük gibi, öğrencilerin büyük çoğunluğu sorunun alışılmış olduğunun bilincinde ve alışılmış sorunun gereği olarak alışılmış yanıt vermektedirler. Alışılmış yanıtlarla yetinmeyen gerçek ya da yarı alışılmış yanıtlar veren öğrencilerin yanıtları çözümlendiğinde bu yanıtların büyük çoğunluğu öğrencilerin kişisel duygularını, sorunlarını aktarmak isteğinden kaynaklanan yanıtlardır.

Alışılmış yanıtta sapma göstererek yarı alışılmış yanıt veren 9 öğrencinin yanıtı incelendiğinde bunların büyük bölümünün ders veya bağlantılı sıkıntıları dile getiren anlatımları yanıtlarına eklemiş oldukları görülür. Yarı alışılmış yanıtların 3'ü korku, heyecan gibi duygularını ifade etmekte, 4'ü dersten aldıkları notla doğrudan ya da dolaylı olan açıklama anlatımları, 2'si ise durumlarının "kötü" olduğunu söylemek yerine "inşallah iyi olacaklarına" dair temennilerini dile getirmişlerdir. Bu iki öğrencinin kullandıkları anlatımlardan aslında çok iyi olmadıkları anlaşılmaktadır, ancak bir yandan da küçük yaşlardan itibaren öğrene geldikleri sosyal normlara boyun eğmekle içgüdülerinin kendilerini ifade etmeye yönelik baskısı altında alışılmış ve alışılmamış olmayan arasında "ara bir yanıt" üretmişlerdir.

Alışılmış yerine gerçek yanıt vermeyi tercih eden iki öğrenciden birisi sınavlardan kaynaklanan yoğunluğu ifade etme ihtiyacı içerisinde kendisine iki kez "nasılsın" sorusu

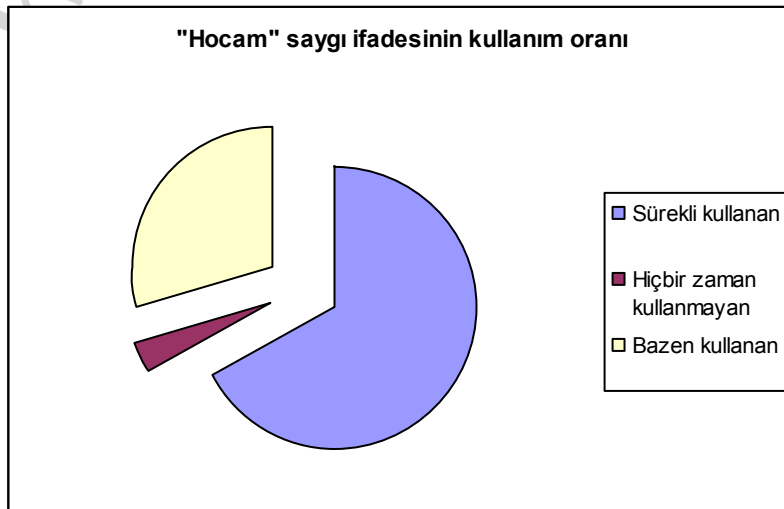
yönlendirilmesine rağmen soru ile ilgili hiçbir yanıt verme ihtiyacı hissetmeden kendi sıkıntılarını dile getirmiştir. Tabloda 24 numarada yer alan öğrenci ise farklı zamanlarda sorulan “nasılsın” sorularının hiç birine tam bir alışılmış yanıt vermemiş, sürekli kendi sorunlarını gündeme getirmiştir. Vizeden önce ve sonra sorulan “nasılsın?” sorularına yarı alışılmış yanıt veren öğrenci son bütünleme öncesi sınavda yarı alışılmış yanıtları da terk ederek açıkça iyi olmadığını ifade etmiştir.

8. 2. Alışılmış Yanıtta Saygı Anlatımı

“Hocam” sözcüğü bir saygı ve yakınlaşma anlatımı olarak değerlendirildiğinde öğrencilerin büyük oranda bu sözcüğe yanıtlarında yer verdiği görülmektedir. Verilen toplam 63 yanıtta 11’inde “hocam” sözcüğü yer almamaktadır. Karşıdaki kişinin otoritesini kabul anlamına da gelebilecek olan bu sözcük çalışma grubundaki 27 öğrencinin 26 sı tarafından en az bir kez kullanılmıştır.

1 öğrenci ise farklı zamanlarda kendisine yöneltilen iki “nasılsın?” sorusunun ikisinde de “hocam” sözcüğünü kullanmamıştır. 27 öğrenciden 18’i kendilerine yönlendirilen “nasılsın?” sorusuna yanıt verirken her zaman için “hocam” sözcüğünü içeren bir yanıt vermişlerdir. 8 öğrenci ise farklı zamanlarda kendilerine yöneltilen bu soruya yanıt verirken bazen “hocam” sözcüğünü kullanmışlardır, bazen de kullanmamayı tercih etmişlerdir.

Dolayısıyla toplamda 19 öğrenci yanıtlarında bu sözcüğü sürekli kullanma ya da hiç kullanmama konusunda bir değişmezlik sergilemişlerdir. 8 öğrencinin verdikleri yanıtlarda ise bu anlatımların varlığı zaman içerisinde bir değişme göstermiştir. (Önce kullanma sonra kullanmama ya da önce kullanmama sonra kullanma) Öğrencilerin bu anlatımları niçin önce kullanmayıp sonra kullanmadıkları değişik açılardan yorumlanabilir.

Yanıtlarında değişiklik gerçekleşen toplam 8 ğrenci bulunduğu belirtilmişti. Bu ğrencilerin 6'sı önceden "hocam" sözcüğünü kullanmamalarına rağmen sonraki görüşmelerde bu szcğu kullanmışlardır. 8 öğrenciden ikisi ise, tabloda 20, 23 nolu öğrenciler önceki iki görüşmede bu ifadeyi kullanmalarına rağmen daha sonra üçüncü görüşmede "hocam" sözcüğü yanıtlarında yer almamıştır.

Bir yandan öğrencilerin öğretmene yakınlaşma ifadesi olarak değerlendirilebilen bu sözcük aynı zamanda karşıdaki kişinin otoritesini de bir bakıma kabul etmenin bir belirtisi olarak anlaşılabilir. Yanıtlarda bu sözcüğün varlığı öğrencilerin almış oldukları notla da ilişkilendirilebilir mi? Önceden "hocam" sözcüğünü kullanmayıp vize/final notlarının açıklanmasından sonra kullanan öğrencilerin durumlarını içeren tablo aşağıda incelenerek bir tahminde bulunulabilir, ancak daha kesin sonuçlara varabilmek için araştırmanın daha çok sayıda ğrenci üzerinde yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Rakamsal olarak notu düşük olan bütüncü öğrenciler dikkate alındığında çok anlamlı bulgular ortaya çıkmamaktadır. Ancak 2 ve 27 nolu öğrencilerin notları ve bu notlardan sonra yanıtlarında ortaya çıkan değişiklik (hocam sözcüğü eklenmesi) anlamlı bir istatistik olmasa bile ilginçtir.

8. 3. Karşılıktaki Bulunma Szcesi Olarak "...ya siz nasılsınız?"

Öğretim elemanı ve ğrenci arasında gerçekleşen diyaloglarda "ya siz nasılsınız?" selamlaşma alışılmışlarında simetrisinin devamı anlamına gelir.

Toplam 63 yanıtta 50'isinde ğrenci kendi durumunu belirten ifadeden sonra "...siz nasılsınız?" şeklinde bir karşılık yönlendirmiştir. 13 yanıtta ise ğrenci ğretim elemanına bu anlamda karşılık verme ihtiyacı hissetmemiştir. Bu 13 yanıt incelendiğinde bu yanıtların büyük bir kısmının aynı öğrencilere ait olduğu belirlenmiştir. Bu öğrencilerden bir kısmı kendileri ile yapılan görüşmelerin hiç birinde bu ifadeyi kullanmazken yani yanıtlarının şekilsel yapısını değiştirmezken, kimi öğrenciler ise farklı zamanlarda yapılan görüşmelerde yanıtlarına bu ifadeyi ekleyip ve çıkarmak yolu ile değişiklik yapmayı tercih etmişlerdir.

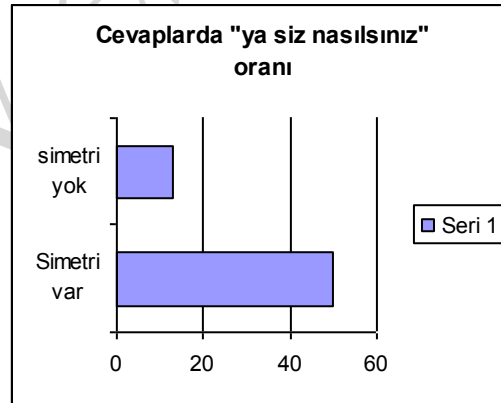
Örneğin listede 4 numarada yer alan ğrenci kendisiyle yapılan iki görüşmenin ikisinde de bu ifadeye yanıtında yer vermemiştir. 24 numaralı ğrenci de kendisi ile yapılan üç görüşmede de hiçbir şekilde ğretim elemanına yanıt verirken "...siz nasılsınız?"ı kullanmamıştır. 12 numaralı ğrenci ise ilk görüşmede bu ifadeyi kullanmış sonraki iki görüşmede bu ifadeyi kullanmamayı tercih etmiştir.

Dolayısıyla 4 ve 24 numaralı öğrenciler bu ifadeyi kullanmama açısından belirli bir istikrar sergilemektedir.

2, 16, 17, 20, 27 numaralı öğrenciler ise yapılan görüşmelerde birer kez “.....siz nasılsınız”ı atlamışlardır.

16, 17, 20, 27 nolu öğrencilerin yanıtlarında bu açıdan değişiklik gözlenmiştir. 16 ve 17 nolu öğrencilerin 1 ve 2 nolu görüşmedeki cümleleri farklılaşırken 20 nolu öğrencinin ancak 3.görüşmede bu anlamda ifadesinde bir farklılaşma oluşmuş ve “siz nasılsınız” yanıtının içine almamıştır. (Bütünlemeye kalmak öğrencinin yanıtını etkilemiş olabilir mi?)

Vize notlarının açıklanmasından sonra yapılan görüşmede “nasılsınız?” sorusuna yanıt verirken öğrencilerden 6’sı hiçbir şekilde “siz nasılsınız?” ifadesini kullanma ihtiyacı hissetmemişlerdir. Vize sınavında sınıfın aritmetik not ortalaması 53.32’dir. Vizeden sonra öğretim elemanının nasılsın sorusuna yanıt verirken “siz nasılsınız?”a yanıtlarında yer vermeyen öğrencilerin aritmetik ortalaması ise 44 çıkmıştır. Bu sonuç alınan not ile yanıtların niteliği arasında bir ilişki olduğunun kesin kanıtı sayılmayabilir. Ancak yine de bu öğrencilerin not ortalamasının sınıf ortalamasının altında olması ilginçtir. Ayrıca yukarıda “Hocam” saygı ifadesinin incelendiği bölümde de görüldüğü üzere bu sözcüğü içermeyen 10 yanıtın 5’inde not ortalaması düşük olan bu gruptaki öğrencilere ait olması notları düşük gelen öğrencilerin kendilerini öğretim elemanına çok yakın hissetmediklerini düşündürmektedir.

Görüldüğü üzere öğrencilerin büyük bir kısmı % 79 oranında sorulan “nasılsınız?” sorusuna simetriyi devam ettirerek yanıtlarına “ya siz nasılsınız”ı da ekleyerek karşılık vermişlerdir.

Toplam 27 öğrencinin 18’i kendileri ile yapılan bütün görüşmelerde yanıtlarına “....siz nasılsınız”ı çok düzenli bir şekilde eklemişlerdir. 2 öğrenci yine düzenli bir şekilde bu ifadeye yanıtlarında yer vermemişlerdir. 7 öğrenci ise bazen bu ifadeyi kullanmışlardır, bazen

de kullanmamayı tercih etmişlerdir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu “nasılsın?” sorusuna karşılık verirken yanıtlarında bu anlamda değişiklik yapmamışlardır.

8. 4. Teşekkür Anlatımları

Öğrenciler öğretim elemanının göstermiş olduğu bu ilgiye şükran ifadesi olarak teşekkürlerini çeşitli şekillerde dile getirmişlerdir. Yanıtlarda dikkati en çok çeken nokta öğrencilerin bu şükran duygularını ya “teşekkür ederim/teşekkürler vb.” şeklinde ya da “sağ olun”, “Allah razı olsun” kavramlarıyla dile getirmiş olmalarıdır. Kimi öğrenciler bu iki ifadeden hiç birini kullanmazken kimi öğrenci de ikisini birlikte kullanmayı tercih etmişlerdir. Ancak genel olarak “Teşekkür” ya da “sağ olun” anlatımlarını kullanan öğrencilerin farklı zamanlardaki yanıtlarında bir süreklilik gözlenmiştir.

Toplam 63 yanıtta 10’unda sadece “sağ olun” yer almış, 23 yanıtta ise öğrenci sadece “teşekkür” ifadesi ile karşılık vermiş, 25 yanıtta ise ne “sağ ol” ne de “teşekkür” ifadesi yer almıştır. 2 yanıtta ise aynı anda hem “teşekkür” hem de “sağ ol” ifadesi kullanılmıştır. 3 yanıtta ise aynı anda hem “sağ olun” hem de “Allah razı olsun-Allaha şükür” cümleleri yer almıştır.

8 öğrenci farklı zamanlarda verdikleri bütün yanıtlarda sürekli “teşekkür” ifadesine yer vermişlerdir. 3 öğrenci ise verdikleri bütün yanıtlarda “sağ olun” ifadesini kullanmıştır.

1 öğrenci ise üç farklı zamanda verdiği bütün yanıtlarında “sağ olun” ile birlikte “Allah razı olsun” “Allaha şükür” “Çok şükür” sözcelerini içeren yanıtlar vermiştir. Bu öğrenci ile ders dışında koridorda ayak üstü yapılan görüşmede sadece “sağ olun, hocam” ile yetinmesi dikkat çekmiştir. Söz konusu öğrencinin sözlü sınav öncelerinde yanıtına “Allah razı olsun”u ekleyerek daha uzun cevap vermesi nasıl açıklanabilir? Sözlü esnasında odada öğretim elemanı ile baş başa ve oturur durumda daha uzun yanıt verme imkanı bulması bir neden olarak düşünülebilir.

8 öğrenci ise farklı zamanlarda verdikleri bütün yanıtlarda ne “Teşekkür” ne de “sağ olun” anlatımlarına yanıtlarında yer vermişlerdir.

Teşekkür	“sağ olun”	“Allah razı olsun-Çok şükür”	Hiçbir teşekkür ifadesi	Bazen “teşekkür” bazen “sağ olun”	Bazen teşekkür Edenler
8	3	1	8	2	5

Görüldüğü üzere öğrencilerin büyük bir kısmının (20 öğrenci) verdikleri yanıtlar bu açıdan belirli bir süreklilik izlemekte yani teşekkür ifade eden kavramları kullanma

öğrencilerin sözel kullanımlarında bir süreklilik olduğunu göstermektedir. Bir başka deyişle öğrenci ya sürekli teşekkür etmekte, ya “sağ olun” demekte ya da hiçbir teşekkür ifadesi kullanmamaktadır. Toplam 2 öğrenci somut bir şekilde teşekkür ifadelerinde farklı kavramlar kullanmışlardır. 18 ve 21 numaralı öğrenciler teşekkür etme duygularını bazen “sağ olun” bazen de “teşekkür ederim” cümleleri ile dile getirmiştir.

2, 8, 9, 21, 24 nolu öğrenciler yanıtlarında bazen “teşekkür” ifadesine yer vermişlerdir bazen de yer vermemişlerdir. Bu gruptaki öğrenciler iki farklı şekilde değerlendirilebilir:

1-Vizeden önce teşekkür sözcüğü kullanıp vize sınavının açıklanmasında sonra herhangi bir teşekkür sözcüğü kullanmayan öğrenciler (Tabloda 8 ve 9 numaralı öğrenciler)

2-Vizeden önce herhangi bir teşekkür sözcüğü kullanmayan ancak vize sınavının açıklanmasında sonra yanıtlarında teşekkür sözcüklerine yer veren öğrenciler (Tabloda 2, 21, 24 numaralı öğrenciler).

8 ve 9 nolu öğrenciler ise vizeden önce öğretim elemanına teşekkür etmiş, vize notlarının açıklanmasından sonra gerçekleşen görüşmede ise yanıtlarında herhangi bir teşekkür ifadesi tespit edilememiştir (Vize notları:44 ve 35).

2 numaralı öğrenci ilk yanıtında herhangi bir teşekkür ifadesi kullanma ihtiyacı hissetmemiş, vizeden sonraki yanıtında ise “Sağ olun” teşekkür ifadesini kullanmıştır (Vize notu 99).

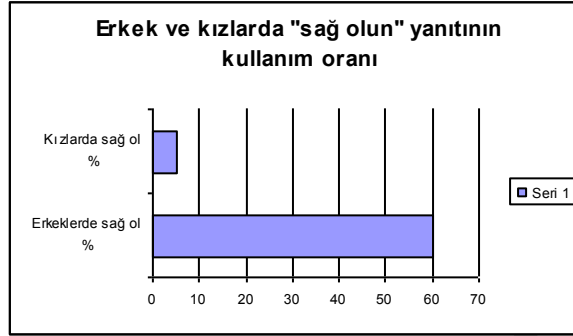
21 ve 24 numaralı öğrencilerde ilk yanıtlarında teşekkür ifade eden herhangi bir ifade kullanmamışlar ancak vizeden sonraki yanıtlarında öğretim elemanına teşekkür etmişlerdir. (vize notları 62 ve 15)

Görüldüğü üzere 24 numaralı öğrencinin vizeden 15 aldıktan sonra öğretim elemanına teşekkür etmesi, teşekkür ifade eden kavramların kullanılması ile vize notları arasında düşünülebilecek anlamlı bir yorumu neredeyse imkansız hale getirmektedir. Ayrıca bütünlemeye kalan 11 öğrenciden 8’inin bütünleme sınavından hemen sonra yapılan görüşmede teşekkür ifade eden kavramları kullanmaya devam etmeleri alınan notlarla teşekkür ifadelerinin kullanımı arasında bir ilişki olmadığı yönündeki görüşü desteklemektedir.

8. 5. Cinsiyet Etkeni

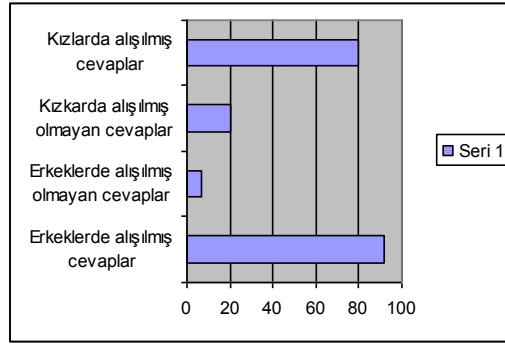
20 kız öğrenciden 8’i teşekkür içeren kavramlarla teşekkürünü anlatırken, erkek öğrencilerin 1/5’i teşekkür eden ifadeler kullanmakta, geri kalan kısım ise daha çok “sağ

olun” sözcüğünü tercih etmektedir. Dolayısıyla erkeklerde teşekkür eden sözceler çok az kullanılmakta, bir bakıma erkekler kızlarla karşılaştırıldığında “teşekkür etmeyi” çok fazla tercih etmemektedir, buna karşın kızlarda da “sağ olun” ifadesi çok düşük düzeyde de olsa kullanılmaktadır. 20 kız öğrenciden sadece biri bu ifadeyi bütün görüşmelerde kullanmayı tercih etmiştir.

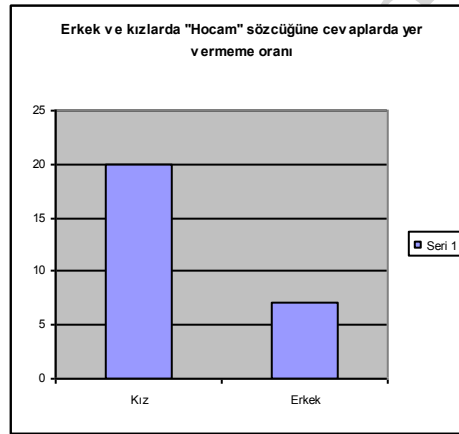

Erkeklerde daha çok “sağ olun” kızlarda “teşekkür ederim” ifadeleri sesbilgisel olarak değerlendirildiğinde “sağ olun” da daha çok kalın ünlülerin yer aldığı, “teşekkür ederim” de ise daha çok ince ünlülerin bulunduğu dikkati çekmektedir. Erkeklerin kalın ünlülerin bulunduğu “sağ olun”u tercih etmeleri kızlarında ince ünlülerin bulunduğu “teşekkür ederim”i tercih etmelerinin altında ses organlarının (gırtlak vb.) yapısı etkili olabilir mi?

Alışılmış yanıtların kız ve erkek öğrenciler arasındaki dağılımı incelendiğinde çalışmada yer alan 22 kız öğrenciden alınan 50 yanıtta 40’i alışılmış, 8’i yarı alışılmış, 2’si ise gerçek yanıtıdır. Kız öğrencilerin alışılmış yanıt verme oranı % 80’dir, alışılmış olmayan yanıtların oranı ise % 20’dir. Kız öğrencilere ait alışılmış yanıt vermeme eğilimi erkek öğrencilerle karşılaştırıldığında yüksek çıkmıştır. Çalışma grubunda yer alan 5 erkek öğrencinin verdiği toplam 13 yanıtın 12’si alışılmış yanıt, 1’i ise yarı alışılmış yanıtıdır. Dolayısıyla erkek öğrencilerde alışılmış sorulara alışılmış yanıt verme oranı % 92.3 olarak belirlenmiştir. Erkek öğrencilerin alışılmış olmayan yanıt verme oranı ise % 7.6’dır. Kız öğrencilerin alışılmış olmayan (Gerçek ya da yarı alışılmış) yanıt verme oranının % 20 olduğu dikkate alınırsa kız öğrencilerde alışılmış sınırların dışında yanıt verme eğiliminin daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

Erkek öğrencilerden alınan 13 yanıtın 12'sinde "hocam" sözcüğü yer almış 1'inde bu yanıt kullanılmamıştır. Kız öğrencilerden alınan 50 yanıtın 10'unda "hocam" sözcüğü yer almamıştır. Dolayısıyla erkekler ortalama olarak kızlardan daha çok "hocam" sözcüğüne yanıtlarında yer vermişlerdir. Veya başka bir deyişle kız öğrenciler erkek öğrencilere oranla bu sözcüğe yanıtlarında daha az yer vermeyi tercih etmişlerdir. Erkeklerde bu sözcüğü kullanmama oranı % 7 civarında iken, kızlarda bu rakam % 20'dir.

Bu sözcüğe yanıtlarında yer veren ve vermeyen öğrencilerin bu tür bir yaklaşımını cinsiyetin ötesinde başka etkenlerle açıklamak daha doğru olabilir. Örneğin kişisel özellikler, dil alışkanlıkları, öğretim elemanı ile olan ilişkileri, aldığı notları öğretim elemanı ile ilişkilendirilmesi vb.

Erkeklerin vermiş olduğu toplam 13 yanıtın 11'inde (%84) "...siz nasılsınız" şeklinde bir karşılık varken, kızların vermiş olduğu 50 yanıtın 39'unda (%78) "siz nasılsınız" şeklinde bir karşılık verme söz konusudur. Erkeklerin sorulan nasılsın sorusuna yanıt verirken biraz daha yüksek oranda yanıtlarına "...siz nasılsınız" şeklinde bir karşılık ekledikleri dikkati çekmektedir.

9. Sonuç Ve Gözlemler

Öğrencilerden alınan yanıtlar değerlendirildiğinde yanıtların büyük çoğunluğunun beklendiği üzere alışılmış yanıtlardan oluştuğu görülmektedir. Öğrencilerin ancak çok küçük

bir bölümü “nasılsın?” sorusuna gerçek yanıt vermeyi tercih etmişlerdir. (% 3). Öğrencilerin vermiş oldukları toplam 63 yanıtta 9’u ise standart yanıtlardan sapma gösterip kişisel duyguların vb. anlatımı söz konusu olduğundan için Yarı alışılmış yanıt olarak değerlendirilmiştir. (%14)

Farklı seanslarda aynı öğrencilerle yapılan görüşmelerde öğrencilerin ana çatı itibariyle yanıtlarında kullandıkları anlatımlar açısından genel olarak önemli değişiklikler görülmemiştir. Ancak temel yanıtta sonra kullanılan anlatımlar itibariyle bazı değişiklikler dikkati çekmektedir. Cümle yapısı ve kullanılan sözcükler itibariyle tıpa tıpa uyuşan iki yanıt neredeyse yok gibidir. Dolayısıyla her öğrencinin yanıtı ona özgüdür.

Öğrencilerden bazıları kısa bir yanıtı takiben kendi anlatmak istedikleri konuya geçiş yapmakta, alışılmış olmayan yanıtların bir çoğunda soruya verilen yanıt kişisel sorunları anlatma işlevi görmekte, bir bakıma alışılmış olan standart yanıtlardan sapmalar genellikle öğrencinin o an sorununu çözebilme umuduyla ya da öğretim elemanını olumlu yönde kanaat kullanmaya yönlendirebilecek girişimlerdir.

Çalışmada dikkat çeken önemli noktalardan biriside 4 numaralı öğrencinin kendisiyle yapılan iki görüşmede verdiği iki yanıtta da “hocam” saygı ifadesini kullanmadığı ve “ya siz nasılsınız” şeklinde bir karşılığı cevabına eklemediğidir. Yanıtları neredeyse en az değişiklik gösteren bu öğrencinin de ilk yanıtında teşekkür ifadesi olarak “sağ olun”u kullanırken ikinci yanıtında “sağ olun” ile birlikte “teşekkür ederim” ifadesini de yanıtına eklemiştir.

KAYNAKÇA

- Açıkalin Işıl (2002), Kadın ve Erkek Hastaların Vizit Sırasında Sergiledikleri Dilsel Farklılıklar, Hacettepe Üniversitesi, Dilbilim Kurultayı Bildirileri Kitabı 174-181
- Bachmann C. Lindelfed, J. Simonin J (1991) *Langage et communications sociales*, Editions Didier, Paris
- Barthes Roland, *Bruisement du langage, Essais Critiques IV*. Seuil, 1984
- Baştürk, Mehmet, “Sözcelem Dilbilimi ve Türkçe’de Soru”, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Dilbilim ve Hermenötik sempozyumu, Bakanlar matbaası, Erzurum 2001
- Beck Clémence (2004), *L’enfant Est Il Philosophiquement Questionneur ?* étude au cycle 3, Memoire De Maîtrise De Sciences De L’éducation, Université Paul Valéry –Montpellier Iıı Département Des Sciences De L’éducation –Ufr Iv, http://pratiquesphilo.free.fr/contribu/beck/beck_maitrise.doc (son erişim: 12.03.2010)
- Benveniste, Emile (1974), *Problèmes de linguistique générale II*, Editions Gallimard
- Bilgin Muhittin (2002), *Anlamdan Anlatıma Türkçemiz*, Kültür Bakanlığı Yay. Ankara
- Blair J.P, What Do We Know About Interrogation in the United States? *Journal of Police and Criminal Psychology*, Volume 20, Number 2
- Borge Steffen, (2007) Unwarranted questions and conversation, *Journal of Pragmatics* 39 1689–1701, www.elsevier.com/locate/pragma
- Borillo André, (1981) Quelques aspects de la question rhétorique en Français, DRLAV, p.1-35, *Revue de linguistique*, n.25, Paris,
- Boutet, Josiane, (1997) *Le Langage Et La Societe*, Editions du Seuil, Paris
- Camiciottoli C. Belinda, Interaction in academic lectures vs.written tex materials: The case of questions, *Journal Of Pragmatics*, Pragma:2662, 2007 ScienceDirect, Elsevier
- Comrie Bernard, Matthews Stephen, Polinsky Maria, *Atlas de Langues*, Editions France Loisirs, Singapour, 2005
- Cuminal Isabelle et les autres, *Le Pen et les mots*, Analyse d’un discours d’extrême droite, Le Monde Editions, Paris, 1997
- Ediskun Haydar (1985) *Türk Dilbilgisi*, Remzi Kitapevi, İstanbul
- Engin Çetin, *On Üçüncü Yüzyıl Öncesi Türkçesinde Soru*, Doktora tezi, Çukurova Ün. SBE,Adana, 2008
- Ercilasun Ahmet ve diğ. (2000), *İmla Kılavuzu*, Türk Dil Kurumu, Ankara
- Ergin Muharrem, (1977) *Türk Dilbilgisi*, Minnetoğlu Yayınları, İstanbul
- Freed Alice F., (1994) The form and function of questions in informal dyadic conversations, *Journal of Pragmatics* 21 621-644
- Gary-Prieur Marie-Noelle, (1999) *Les Termes Clés De La Linguistique*, Editions du Seuil, Paris
- Goffman Ervin (1987), *Façons de parler*, Editions de Minuit, Paris
- Günay V.Doğan (2004), *Dil ve İletişim*, Multilingual Yayınları, İstanbul
- Günay V.Doğan (2007) *Sözcükbilime Giriş*, Multilingual Yayınları, İstanbul
- Kerbrat-Orecchioni, Catherine (1994), *Les Interactions verbales 3*, Variations culturelles et échanges rituels, Armand Colin, Paris
- Kerbrat-Orecchioni, Catherine (1996), *La conversation*, Mémo, Editions du Seuil, Paris

- Kerbrat-Orecchioni, Catherine (2005), *Les actes de langage dans le discours*, Armand Colin, Paris
- Kimps Dite (2007), Declarative constant polarity tag questions: A data-driven analysis of their form, meaning and attitudinal uses, *Journal of Pragmatics* 39 270–291, www.elsevier.com/locate/pragma
- Kıran Zeynel, (1996), *Dilbilim Akımları*, Onur Yayınları, Ankara, 1996
- Kıran Zeynel, Kıran Ayşe. (2001) *Dilbilime Giriş*, Seçkin Yayınevi, Ankara
- Kıran Zeynel, Kıran (Eziler) Ayşe, (2006), *Dilbilime Giriş*, Seçkin Yayınevi, Ankara
- Krone, K. J. (1993). A review and assessment of communication research on questioning. *Progress in Communication Sciences*, 11, 179-206.
- Kükey Mazhar, (1975) *Türkçenin Sözdizimi*, Kardeş Matbaası, Ankara
- Labov William (1994) *Principles of linguistic change* Volume 1: Internal factors, Blackwell, USA
- Le'on Jacqueline, (2004) Preference and “bias” in the format of French news interviews: the semantic analysis of question–answer pairs in conversation, *Journal of Pragmatics* 36 1885–1920
- Léon Pierre R. (1994), *Phonétisme et Prononciations du français*, Editions Fernand Nathan, Paris
- Lionel Bellenger, Marie-Josée Couchaere, (2005) *Techniques de Questionnement*, ESF Editeur
- Mayr Andrea, (2008), *Language and Power*, Continuum, Newyork, USA
- Meyer Michel, (‘1981) l’interrogation, *Langue Française*, Larousse, Paris
- Meyer Roland, Mleinek Ina, (2006) How prosody signals force and focus—A study of pitch accents in Russian yes–no questions, *Journal of Pragmatics* 38 1615–1635
- Moreau- Marie-Louise, Richelle Marc, (1997) *L’acquisition du langage*, Mardaga, Cinquième Edition, Paris
- Mulo Farenkia, Bernard (2008): “C’est comment, mon frère?”- “Gars, laisse-moi comme ça!”- Des routines de salutation en français camerounais”, *Le Français en Afrique*, N0 23 : 69-88.
<http://www.unice.fr/ILF-CNRS/ofcaf/23/FARENKIA%20Bernard%20Mulo.pdf> (son erişim:11.02.2010)
- Peeters Bert (1999), Salut ! Ça va ? Vous avez passé un bon weekend ? *French Language Studies* 9, 239-257
- Peeters Bert (2008), Ça va ? vs How are you ? Remarques ethnophraséologiques, *Synergies-RUI* 1. 101-118 <http://ressources-cla.univ-fcomte.fr/gerflint/RU-Irlande/peeters.pdf> (son erişim:12.03.2010)
- Özçelik Sadettin (1997), *Urfa Merkez Ağzı*, Atatürk Kültür,Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu Yayınları: 666, Ankara
- Yıldırım, Ramazan Mustafa (1993) <http://sarkislamuzeevim.com/maksutlukoyu.asp> (son erişim 12.03.2010)

Ek: TABLO/GÖRÜŞMELERDEN ELDE EDİLEN ÖĞRENCİ YANITLARI

	Öğrenci cinsiyeti	Vizeden önce	vize not u	Vizeden Sonra	Final Notu	Final Sonrası (Bütünlemeye kalan öğrenciler).
1	E	İyiim hocam siz nasılsınız, biraz heyecan var ama (YA)	84	İyidir hocam siz nasılsınız (A)		
2	K	İyidir, iyiyiz (A)	99	İyiim hocam, sağ olun siz nasılsınız (A)		
3	K	İyiim teşekkür ederim, siz nasılsınız? (A)	89	İyiim hocam, teşekkür ederim, siz nasılsınız (A)		
4	K	Çok sağ olun (A)	61	Teşekkür ederim, sağ olun (A)		
5	K	İyiim hocam siz nasılsınız (A)	91	İyiim hocam siz nasılsınız (A)		
6	K	Teşekkür Hocam siz nasılsınız (A)	71	Teşekkürler hocam siz nasılsınız(A)		
7	K	İyiim hocam, siz nasılsınız teşekkür ederim(A)	50	Teşekkür ederim, hocam siz nasılsınız, sınav zamanında nasıl olunursa .. (A)	55	Teşekkür ederim, hocam siz nasılsınız(A)
8	K	İyiim hocam, siz nasılsınız teşekkür ederim(A)	44	İyiim Hocam, siz nasılsınız? (A)	G	İyiim hocam siz nasılsınız(A)
9	E	Teşekkür ederim, siz nasılsınız(A)	35	İyiim hocam siz nasılsınız(A)	46	Teşekkürler hocam siz nasılsınız(A)
10	K	Teşekkür ederim Hocam, siz nasılsınız(A)	45	Teşekkür ederim hocam siz nasılsınız/45 aldım yazılıda (YA)		
11	K	İyiim, siz? (A)	75	İyiim hocam, sağ olun siz. (A)		
12	E	Sağ olun hocam, siz? İyiyiz çok şükür(A)	33	Sağ olun hocam Allah razı olsun(A)	53	Sağ olun hocam Allaha çok şükür(A)
13	E	Sağ olun hocam, siz nasılsınız. (A)	50	Sağ olun hocam siz nasılsınız(A)		
14	K	İyiim hocam, siz nasılsınız? (A)	80	İyiim hocam siz nasılsınız(A)		
15	E	İyiim hocam sağ olun siz? (A)	35	İyiim hocam sağ olun, siz nasılsınız(A)	45	İyiim hocam sağ olun siz nasılsınız(A)
16	K	İyiim hocam, siz nasılsınız? (A)	66	İyiim hocam, bir şey diyeceğim, kağıtları yere düşürdüm, kopya çekmiyordum (YA)		
17	K	İyiim hocam, siz nasılsınız? heyecan (YA)	60	İyiim hocam. (A)		
18	K	Teşekkür ederim hocam, siz nasılsınız? (A)	39	İyiim hocam, sağ olun siz nasılsınız(A)		
19	K	Teşekkür ederim hocam, siz nasılsınız? (A)	53	(Merhaba) Teşekkür ederim hocam, siz? (A)		
20	K	İyiim hocam, sizler	40	İyiim hocam siz nasılsınız(A)	47	İnşallah iyiim (YA)

		nasılsınız? (A)				
21	K	İyiyim hocam, siz nasılsınız? (A)	62	İyiyim teşekkür ederim hocam sizi sormalı(A)	35	Hocam/Sağ olun siz nasılsınız(A)
22	K	Eh idare eder, siz? Ben biraz korkuyorum hocam (YA)	68	İyiyim hocam siz? (A)		
23	K	İyiyim hocam, teşekkür ederim, siz nasılsınız? (A)	30	Teşekkür ederim hocam, siz? o gece sorunlarımız vardı, yeğenim ameliyat olmuştu (YA)	45	Teşekkür ederim siz nasılsınız(A)
24	K	İyiyim yani, birde devamsızlık durumunu soracaktım, bir de sözlüye geldim (YA)	15	Teşekkür ederim inşallah iyi olurum (YA)	41	Valla Hocam hiç iyi değ, seneye ders alamıyorum, bundan geçemezsem uzatıyorum (G)
25	K	(Sınavdan sınava giriyorum hocam,Dersler çok.....ders.....)____(G)	60	İyiyim hocam siz nasılsınız? (A)		
26	K		29	Teşekkür ederim hocam, siz nasılsınız? (A)	51	Teşekkür ederim Hocam sağ olun siz(A)
27	K		29	İyiyim teşekkür ederim (A)	70	İyiyim Hocam Teşekkürler siz(A)